

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

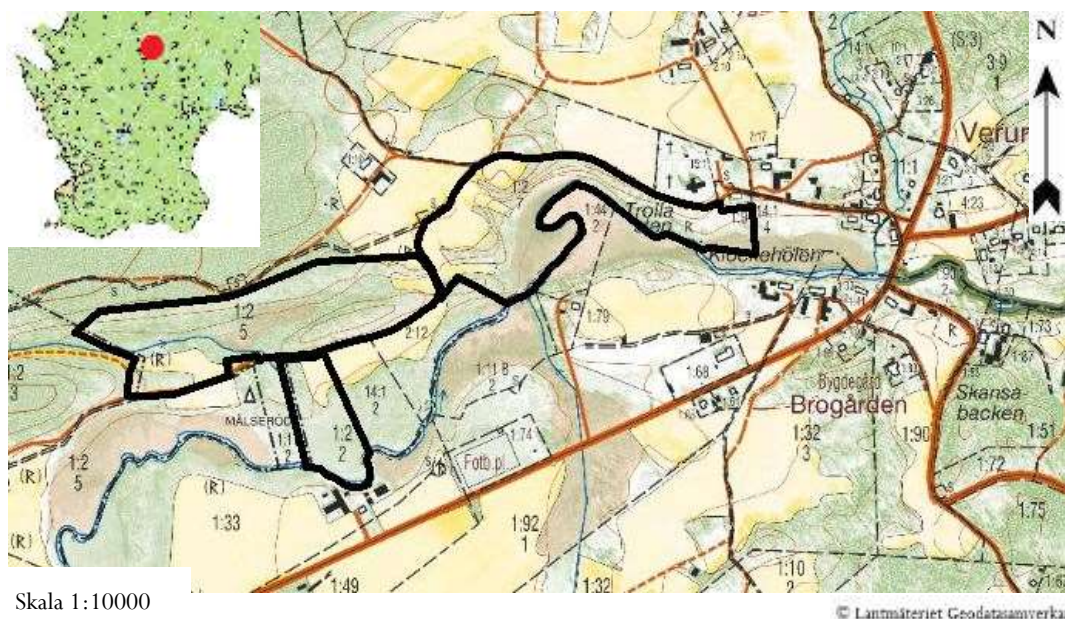
Beslut om bildande av naturreservatet Verum i Hässleholms kommun, Skåne län

Beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet ska de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Med stöd av 3 § Förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., fastställer länsstyrelsen bifogad skötselplan, (bilaga 3).

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Verum
Kommun	Hässleholm
Natura 2000 ID	-
Gränser	Området begränsas av mitten av svart heldragen linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter	del av Verum 1:2 Hässleholms kommun
Markägare	Naturvårdsverket
Läge	Cirka 23 km norr om Hässleholm
Kartblad	Topografiska kartan: 3D NO Kristianstad Ekonomiska kartan: 4D 0f
Koordinater	X 424990, Y 6246930 (SWEREF 99)
Naturgeografisk region	Nr 9, NO Skånes skogslandskap
Vattenförekomst	Vieån
Inskrivna nyttjanderätter	Uppgifter finns i akten
Gemensamhetsanläggningar	Uppgifter finns i akten
Areal	Cirka 16,3 hektar, varav land cirka 16 hektar
Förvaltare	Länsstyrelsen Skåne

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara biologisk mångfald och att skydda, vårda, bevara och återställa värdefulla naturmiljöer. Områdets kulturpräglade naturmiljöer med betesmark med dess biologiska mångfald ska bevaras och återställas. Områdets ädellövskogar och barrsumpskog ska bevaras och återställas. Områdets vattenmiljöer ska bevaras. I området förekommande värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter ska skyddas och återställas. Syftet är också att inom ramen för bevarandet av biologisk mångfald och naturmiljöer tillgodose behovet av områden för friluftslivet.

Syftet ska tillgodoses genom att:

- Bevara och restaurera artrik låglandsgräsmark, madmark, ädellövskog och barrsumpskog,
- Bevara Vieån,
- Fortsatt och utökad hävd av området med bete, av nöt eller häst, bränning och slåtter,
- Införa ambulerande stängsel för att periodvis betesfreda delar av området,
- Naturvårdsinriktad avverkning av träd som står i betesmarker,
- Vidta försiktig naturvårdsinriktad gallring i befintlig ädellövskog,

- Kvarlämna död eller avverkad ved,
- Gynna i området förekommande habitatlistad¹, rödlistad² eller sällsynt art,
- Inplantera för området lämpliga hotade och sällsynta arter, som är kopplade till ädellövskog,
- Ta bort eventuellt främmande arter av träd och buskar,
- Hålla delar av området tillgängligt för friluftslivet.

¹ Arter som förekommer i Rådets direktiv om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter,

² Arter som är förtecknade enligt Artdatabanken som rödlistade i Sverige.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär, yt- eller dräneringsförhållanden som att gräva, spränga, borra, schakta, muddra, rensa, dika, fylla ut, eller annan markberedning,
2. uppföra ny byggnad, mast, luftledning, vindkraftverk eller annan anläggning,
3. avverka träd och buskar, gallra, röja, ta bort dött träd eller vindfälle eller på annat sätt påverka vegetationen,
4. åstadkomma körsador,
5. använda kemiska bekämpningsmedel, sprida gödsel, stödutfodra jaktbart vilt, eller nysätta tryckimpregnerat material,
6. bedriva jakt på änder,

Vidare är det förbjudet att utan förvaltarens medgivande

7. hålla djur på betesmarken under perioden 1 december – 31 mars,
8. per kalenderår bedriva slätter före den 1 juli.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet

1. utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar,
2. uppsättning och underhåll av informationstavlor,
3. genomförande av försiktig naturvårdsinriktad röjning och gallring, där alla lövträdstammar ligger kvar i naturreservatet, enligt bilaga 2,
4. skötsel och restaurering av betes- och madmark genom bränning, betning och slåtter samt betesfredade av områden enligt bilaga 2. De årligt ambulerande betesfredade områdena ska cirkulera inom hela betesmarken och placeras på mycket mager mark. De ska vara minst tre stycken och cirka 500 kvm stycket,
5. efter restaurering av betesmarken genomförts, betesfreda minst ett ambulerande hektar mark per år,
6. borttagande av främmande eller invasiva arter,
7. förvaltarens inplantering av inhemska arter vilka är knutna till biotoperna i naturreservatet,
8. utplacera fällor och bedriva jakt på predatorer på strandängsfåglar,
9. utförande av åtgärder för, av förvaltaren, utpekade arter,
10. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet,
11. undersökningar och miljöövervakning av djur-, svamp- och växtlivet samt av mark- och vattenförhållanden.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. skada fast naturföremål eller ytbildning,
2. medföra hund eller annat husdjur som ej hålls i koppel,
3. gräva upp växter, plocka mossor, lavar eller vedlevande svampar,
4. avsiktligt bryta sönder eller insamla och bortföra död ved,

Vidare är det förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd

5. anbringa tavla, skylt, snitsel, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning.

6. samla in ryggradslösa djur, t.ex. skalbaggar. Enstaka exemplar får dock samlas in under förutsättning att det inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna och att fällor inte används.
7. utplacera främmande föremål (tex geocachar eller dylikt).

Undantag från föreskrifter

Ovanstående föreskrifter under A och C utgör inte hinder för förvaltaren, eller den som Länsstyrelsen utser, att utföra de åtgärder som behövs för reservatets vård och skötsel och som framgår av föreskrifter B1-9.

- normalt underhåll av befintliga vägar eller nedtagning av för allmänheten farliga träd (längs med vägar, leder, rastplatser etc.).
- drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar, master och anläggningar däribland transformatorstation, tillhörande staten, kommunen, el-, energi- och teledistributör. Inför utförande av arbete, som kan påverka mark- eller vegetation, ska samråd ske med länsstyrelsen. Vid akut underhållsåtgärd kan samråd ske sedan arbetet inletts.

För föreskrifterna gäller följande undantag:

- A1 gäller ej markberedning på till detta beslut bifogad karta (bilaga 2) med områden benämnda åkermark,
- A3 gäller ej markägaren norr om naturreservatets nedtagning av gran, som ingår i det tydligt monokulturella granbeståndet och som pga arronderingsskäl har hamnat inom naturreservatet,
- A3 gäller ej avverkning av träd och buskar på betesmark efter förvaltarens godkännande,
- A5 gäller ej animalisk gödsel på till detta beslut bifogad karta (bilaga 2) med områden benämnda åkermark,
- C2 och C5 gäller ej för innehavare av jakträtten inom naturreservatet vid jakt och fångst av vilt i enlighet med jaktlagsstiftningens bestämmelser.
- C4 gäller ej för insamling av enstaka beläggsexemplar under förutsättning att insamlandet inte bryter mot fridlysningsbestämmelserna eller att arten är klassad som rödlistad samt att inrapportering sker av fyndet till Artportalen.

Föreskrifterna gäller ej tjänstemän från Länsstyrelsen i samband med tillsyns- och förvaltningsuppdrag.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Beskrivning av området

Landskap och geovetenskapliga bevarandevärden

Naturreservatet Verum är ett naturskönt område som ligger väster om byn Verum, Hässleholms kommun i direkt anslutning till Verums kyrka och Vieån. Berggrunden utgörs av gnejs. Jordarten domineras av isälvsediment med mycket markanta getryggsåsar. Svackorna består av torv. Längs med Vieån dominerar svämsediment.

Biologiska bevarandevärden

Vieån meandrar mycket kraftigt och är omgiven av mader. Inom naturreservatet är dessa mader hävdade och bevuxna med vasstarr och blåtåtel (6410). I övrigt växer här kabbleka, krypven, kråklöver, revsmörblomma, vattenklöver, veketåg, älgört och ältranunkel. På en stenmur något nedströms växer hårklomossa, det är troligt att den även finns inom naturreservatet. På maden, cirka 3 hektar, finns bl.a. enkelbeckasin och gulärta. I ån finns bl.a. utter och knipa. Sluttningen upp mot kyrkan och vägen består av trädklädd betesmark av fennoskandisk typ (9070) med inslag av torr hed (4030). Merparten av den trädklädda betesmarken på cirka 4 hektar är troligen en lövängsrest. Numera har trädskiktet slutit sig och krontäckningen är i princip 100% i vissa delar. En del mindre gläntor förekommer fortfarande. Träd- och buskskiktet är rikt och domineras av ek, björk, hassel och avenbok, med inslag av lind, tall, vildapel och bok. De äldsta ekarna bedöms vara kring 120 år gamla, någon bok i kanten mot vägen är troligen uppemot 150 år gammal. I området finns bl.a. gröngöling. Många av hasselbuskarna är förhållandevis stora och innehållande död ved. Fältskiktet saknas nästan helt men i enstaka gläntor växer bl.a. gråfibbla, gökärt, rölleka, rödven och smultron. Buskskiktet i området domineras av en, varav många lider av att vara skuggade. Mellan den trädklädda betesmarken och madmarken finns ett mindre område med torr hed (4030). Här växer bl.a. blodrot, gråfibbla, knägräs, ljung, rödven, stagg, stenmåra, vårbrodd, ängsvädd och ärenpris. I anslutning till betesmarkerna och maden finns fem mindre åkrar på totalt cirka 2,4 hektar med en ålderdomlig karaktär. Åkrarna ger upphov både till bryn och bidrar till områdets tilltalande utseende. Norr om vägen växer ädellövskog på cirka 3,4 hektar dels på en getryggsås, dels i en sydbrant med flyttblock. Trädskiktet domineras av ek, avenbok och bok samt tall, med inslag av gran, hassel och björk samt säl. Luftfuktigheten är tämligen hög i sydbranten, pga

intilliggande barrsumpskog på torvmark som ligger mellan getryggsåsen och sydbranten. I sydbranten har skogsbruket varit mycket extensivt med en bra trädslagsblandning. De äldsta träden har troligen inte passerat 100 år, med undantag av en mycket grov betesmarksgran i anslutning till barrsumpskogen. Här växer bokfjädermossa (NT), bokkantlav (NT) och bokvårtlav (NT). Mängden död ved är tämligen låg. Detta område har stor potential att få ännu högre naturvärden. Barrsumpskogen på cirka 3,3 hektar har vuxit upp på tidigare hävdad mark, stängselstolpar och döda enar, vittnar därom. Trädsiktet består av tall, med en kraftig underväxt av gran. Bottenskiktet utgörs främst av vitmossor och starr. Längs med en mindre bäck har stormar medfört riklig förekomst av död ved av gran i olika nedbrytningsstadier, här finns bl.a. gärdssmyg.

Friluftsvärden

Området nyttjas till viss del av närboenden, främst längs med Vieån. Inom området finns ett område som i folkmun benämns kärleksdalen. Skåneleden går på en enskild grusväg genom området.

Skäl för beslut

Enligt 7 kap 4 § miljöbalken (MB) får ett mark- eller vattenområde av länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat.

Enligt 7 kap 5 § MB skall skälen i ett beslut om att bilda naturreservat anges. I beslutet skall också anges de inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet, såsom förbud mot bebyggelse, uppförande av stängsel, upplag, schaktning, täkt, uppodling, dikning, plantering, avverkning, jakt, fiske och användning av bekämpningsmedel. En inskränkning får innebära att tillträde till området förbjuds under hela eller delar av året.

Om det senare visar sig finnas nya skäl eller behövas ytterligare inskränkningar för att uppnå syftet med skyddet, får länsstyrelsen eller kommunen meddela beslut om detta.

Enligt 7 kap 6 § MB får länsstyrelsen eller kommunen, om det behövs för att tillgodose syftet med ett naturreservat, förplikta ägare och innehavare av särskild

rätt till fastighet att tåla sådana intrång som att det inom området

1. anläggs vägar, parkeringsplatser, vandringsleder, raststugor, tältplatser, badplatser, sanitära inrättningar eller liknande anordningar,
2. bereds tillträde till mark för allmänheten där allmänheten annars inte har rätt att vistas,
3. utförs gallring, röjning, slåtter, plantering, betesdrift, avspärning eller liknande åtgärder, eller
4. genomförs undersökningar av djur- och växtarter samt av mark- och vattenförhållanden.

Enligt 7 kap 30 § MB regleras föreskrifter om rätten att färdas och vistas inom ett område som skyddas enligt detta kapitel och om ordningen i övrigt inom området. Sådana föreskrifter får meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, om det behövs för att tillgodose syftet med skyddet. I de fall kommunen beslutar om skydd av ett område får den meddela sådana föreskrifter.

Länsstyrelsens bedömning

Det föreslagna naturreservatet har höga naturvärden och har potential att få ännu högre. Det föreslagna naturreservatet har angivits som skyddsvärt ur naturvårds- och friluftslivssynpunkt avseende internationell, nationell, regional och kommunal nivå och omfattas eller ingår i:

- **Natura 2000 SCI:** Cirka 7,9 hektar av området omfattas av ett Natura 2000 område, Verum, som utpekats av EU enligt art- och habitatdirektivet.
- **Rikintresse enligt 3 kap 6 § Miljöbalken:** Området utgör i sin helhet av riksintresse för naturvården (N10, Hörlingeängar, Vieån, Ubbalt).
- **Nationellt värdefullt vatten:** Vieån har i den nationella strategin för skydd av värdefulla vattenmiljöer utpekats som ett nationellt värdefullt vatten och avseende naturvärden särskilt nationellt värdefullt.
- **Strandskyddat område enligt 7 kap 13-18 §§ MB:** Strandskydd gäller med 100 meter ifrån Vieån.
- **Ängs- och betesinventeringen:** Delar av området är upptaget i inventeringen.
- **Fornlämningar:** Inom området finns troligen två boplatser från (stenåldern-järnåldern) samt ett flyttblock med lokal sägen.
- **Hotade arter:** Inom området finns hotade lavar och mossor samtliga utpekade av Artdatabanken som missgynnade (NT) bokvårtlav, bokfjädersmossa och hårklomossa samt utter och mal, klassade som sårbara (VU).

- **EU:s art- och habitatdirektiv 92/43/EEG:** Utter (Bilaga II (områden ska avsättas och IV (strikt skydd)).
- **Länets naturvårdsprogram:** Området ingår i ett större område, Vieåns dalgång, som utgör ett klass 2 område. (klass 1 utgör särskilt höga naturvärden och klass 3 höga naturvärden).
- **Nyckelbiotoper:** Skogsstyrelsen har i området utpekat en nyckelbiotop 1,4 hektar sekundär ädellövnaturskog och två områden med naturvärden 0,6 hektar bokskog, sumpskog 2 hektar.
- **Fågelarter enligt EU:s fågeldirektiv bilaga 1, för vilka särskilda skyddsområden skall avsättas:** röd glada, *Milvus milvus* (A074) troligen häckande och födosökande.

Ett permanent skydd av Verum som naturreservat medför ett bidrag till uppfyllande av miljömålen levande skogar, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö, levande sjöar och vattendrag och ett rikt växt- och djurliv.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, skydda, vårda och återställa värdefulla naturmiljöer, tillgodose behov av områden för friluftsliv samt återställa och nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter bör Verum avsättas som naturreservat.

Länsstyrelsen har bemött inkomna yttranden och synpunkter (bilaga 4) och finner vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken att det för att skydda och vårda de värden som beskrivits ovan finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat i området, att besluta om föreskrifter för att skydda området samt fastställa en skötselplan.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

C-föreskrifterna gäller omedelbart, även om de överklagas.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna under C gäller oberoende av om beslutet överklagas samt att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området, exempelvis:

- Fridlysningsbestämmelser. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt-, svamp- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen.
- 7 kap 13-18 §§ miljöbalken, strandskyddsbestämmelserna, gäller parallellt med reservatsföreskrifterna och skötselplanen,
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- Kulturmiljölagen m.m. (SFS 1988:950) med krav på tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning,
- 15 kap 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning,
- Lokala och kommunala ordningsföreskrifter.

Ärendets handläggning

Fråga om bildande av naturreservat har aktualiserats i samband med att Naturvårdsverket har förvärvat mark av Lunds Stift inom ramen för ESAB paketet.

Området har mätts in av Lantmäteriet. Den produktionsmarksgren som av arronderingsskäl hamnade inom naturreservatet har ej inträngsersatts och markägaren till denna produktionsmarksgren ska ta ner denna gren när omloppstiden för produktionsmarksgrenen är slut.

Länsstyrelsen har upprättat förslag till syfte, föreskrifter och skötselplan.

Ärendet har remitterats. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden finns i bilaga 4.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår bland annat att en skötselplan ska fastställas vid bildande av ett naturreservat. Skötselplanen återfinns i bilaga 3.

Förvaltning

Länsstyrelsen Skåne är förvaltare av naturreservatet och ska fortlöpande samråda med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling samt i ortstidning. Sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse var införd i ortstidning.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas till Regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 6.

Detta beslut har fattats av miljödirektör. I den slutliga handläggningen har även deltagit naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhrén, biträdande enhetschef enheten för samhällsplanering Petter Eiring, länsassessor Ursula Gårdendahl och naturvårdshandläggare Johan Johnmark, föredragande.

Annelie Johansson

Johan Johnmark

Bilagor

1. Karta med naturreservatets avgränsning
2. Karta med markerade områden gällande föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägars och annan sakägars skyldighet att tåla visst intrång
3. Skötselplan
4. Inkomna yttranden och länsstyrelsens bemötanden
5. Sändlista
6. Hur man överklagar

Kontaktperson

Miljöavdelningen

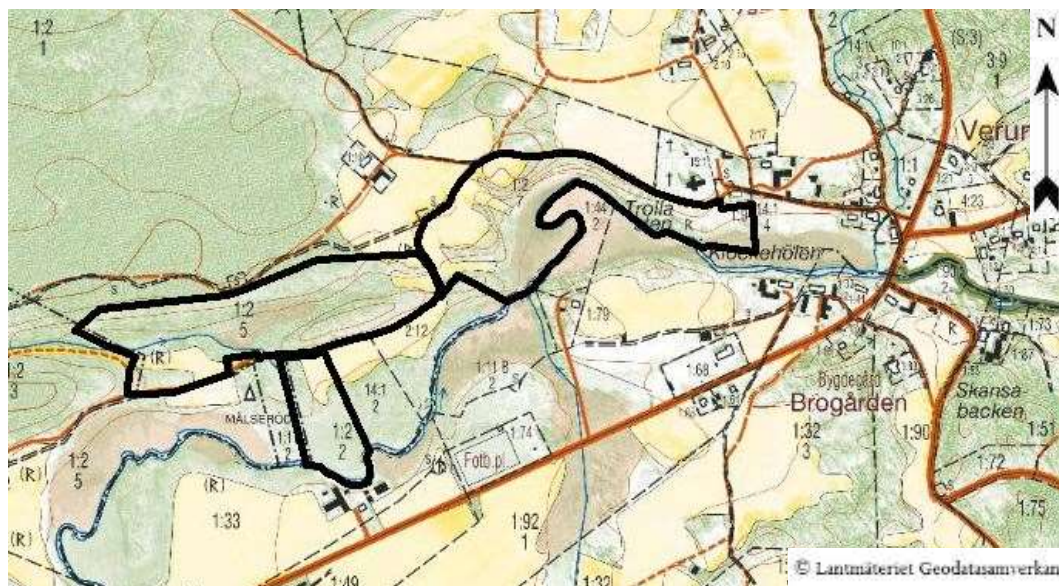
Johan Johnmark

010-22 41 411

johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 1. Karta med naturreservatets avgränsning

Tillhör beslut den 4 november 2015 om bildande av naturreservatet Verum i Hässleholms kommun.

Naturreservatet är utmärkt med heldragen svart linje på kartan. Skala 1:10 000.

Översiktskarta med en svart ring kring naturreservatet. Skala cirka 1:100 000

Kontaktperson

Miljöavdelningen

Johan Johnmark

010-22 41 411

johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Bilaga 2. Karta med markerade områden gällande föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Tillhör beslut den 4 november 2015 om bildande av naturreservatet Verum i Hässleholms kommun.

Område B3 gäller föreskrift B3

Gula områden = Åkermark

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

Skötselplan för naturreservatet Verum

Innehållsförteckning

Inledning	3
Vad betyder Natura 2000?	3
2.1 ALLMÄN BESKRIVNING OCH BEVARANDEVÄRDEN	4
2.1.1 Historisk och nuvarande markanvändning samt kulturhistoria	4
3 ÖVERSIKT AV MÅL, SKÖTSELÅTGÄRDER OCH PLANERAD MARKANVÄNDNING	5
3.1 Övergripande mål avseende Natura 2000 området	6
Areal	6
Struktur och funktion	6
Typiska arter	6
Natura 2000-arter	6
3.1.2 Vad kan påverka området negativt?	6
3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder	7
3.3 Naturreservatet och olika former av lantbruksstöd	7
3.4 Specifika åtgärder	7
3.4.1 Åtgärder för fjärilar, humlor och bin	6
4 SPECIFIKA MÅL OCH SKÖTSELÅTGÄRDER FÖR SKÖTSELOMRÅDENA	8
4.1 Skötselområde Betesmark, cirka 4 hektar varav restaureringsmark cirka 2,8 hektar	8
4.1.1 Beskrivning	8
4.1.2 Bevarandemål	8
4.1.3 Restaureringsåtgärder	9
4.1.4 Skötselåtgärder	9
4.2 Skötselområde Madmark, cirka 3 hektar	10
4.2.1 Beskrivning	10
4.2.2 Bevarandemål	10
4.2.3 Restaureringsåtgärder	11
4.2.4 Skötselåtgärder	11
4.3 Skötselområde ädellövskog som ska övergå till naturskogsliknade ädellövskog, cirka 3,4 hektar	11
4.3.1 Beskrivning	11
4.3.2 Bevarandemål	12
4.3.3 Restaureringsåtgärder	12
4.3.4 Skötselåtgärder	13
4.4 Skötselområde Barrsumpskog, cirka 3,3 hektar	13
4.4.1 Beskrivning	13
4.4.2 Bevarandemål	14
4.4.3 Restaureringsåtgärder	14
4.4.4 Skötselåtgärder	14
4.5 Skötselområde Åker, cirka 2,4 hektar	14
4.5.1 Skötselåtgärder	15
4.6 Skötselområde Vieån, på en sträcka av cirka 800 meter, cirka 0,3 hektar	15
4.6.1 Beskrivning	15
4.7 Skötselområde Väg	15
4.7.1 Beskrivning	15

5 FRILUFTSLIV	15
5.1 Tillgänglighet, parkering, leder och informationsskyltar	15
5.2 Utmärkning av naturreservatets gräns	15
6 JAKT OCH FISKE.....	16
7 TILLSYN	16
8 DOKUMENTATION OCH UPPFÖLJNING	16
8.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder.....	16
8.2 Revidering av skötselplanen	16
9 KOSTNADER OCH FINANSIERING	16
10 KOSTNADSANSVAR OCH PRIORITERINGAR.....	17
11 RÖDLISTADE ARTER ENLIGT ARTDATABANKEN 2010.....	19
12 KÄLLOR.....	19
12.1 KARTOR.....	19

BILAGOR

1. Skötselområden och anläggningar

2. Karta över Natura 2000 området

Inledning

Skötselplanen beskriver ett områdes värden enligt befintligt kunskapsläge och redogör även för hur och när dessa värden ska skötas. Bakom detta ligger syftena med bildandet av ett naturreservat. Syftena styr vilka föreskrifter (regler) som ska gälla. Föreskrifterna redovisas i det dokument där bildandet av naturreservatet beslutas. Men, för att uppnå syftena med ett naturreservat kan det också krävas en särskild skötsel- vilken redovisas i detta dokument

Skötselplanen anger också vad som är viktigast att göra om förvaltaren av naturreservatet, dvs den som är ansvarig för skötseln, behöver prioritera. Skötselplanen vänder sig dock inte bara till förvaltaren utan även till markägare och andra intressenter.

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar för att statligt bildade naturreservat sköts. Länsstyrelsen har också ansvar för tillsynen och uppföljning i statliga naturreservat. Förvaltningen kan överlåtas till andra, t ex en stiftelse eller den kommun där naturreservatet är beläget. De praktiska skötselåtgärderna utförs oftast av markägare, arrendatorer, entreprenörer eller andra som förvaltaren har skötselavtal med.

Skötselplanen börjar med en beskrivande del där bl a naturreservatets syften och vilka natur- och bevarandevärden som finns redovisas. Därefter följer en redogörelse för bevarandemålen och för hur naturreservatet ska skötas för att uppnå målen och syftena.

Vad betyder Natura 2000?

Natura 2000-områdena ska bidra till att skyddsvärda naturtyper och arter får ett långsiktigt bevarande. Att en mark brukas på ett lämpligt sätt är i många fall en förutsättning för att skyddsvärda naturtyper och arter ska kunna bevaras. Bevarandeplanen ska peka ut naturvärdena för ett område och beskriva vad som krävs för att värdena långsiktigt ska finnas kvar.

2.1 Allmän beskrivning och bevarandevärden

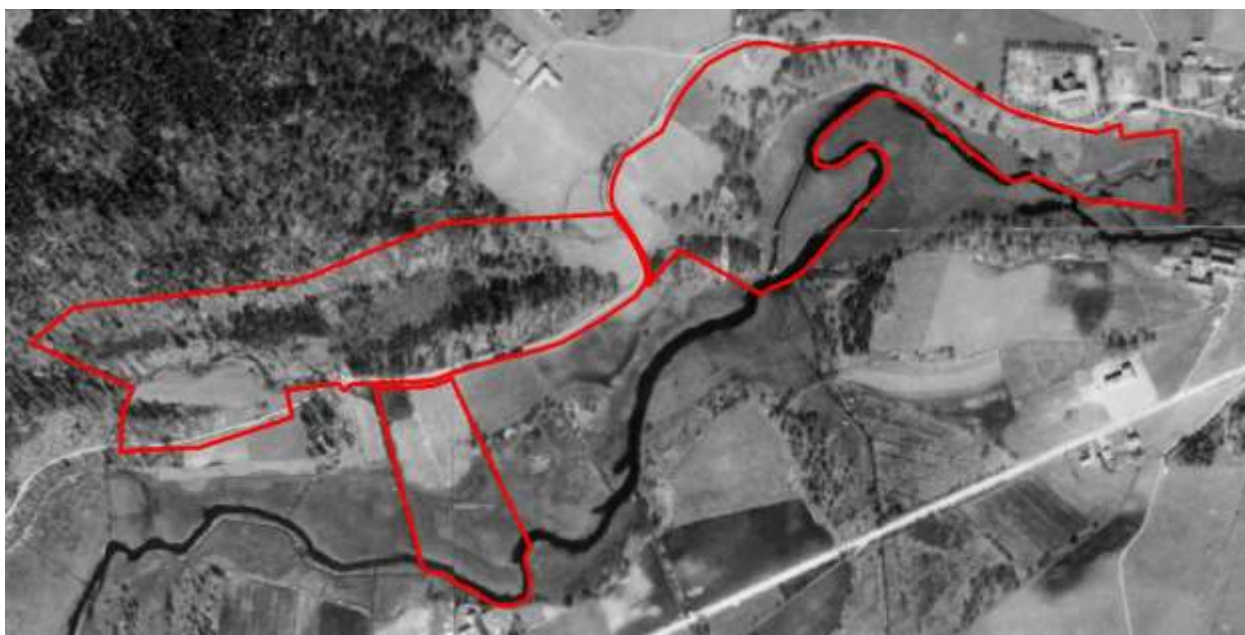
Allmän beskrivning och bevarandevärden återfinns i själva beslutet om bildande av naturreservatet.

2.1.1 Historisk och nuvarande markanvändning samt kulturhistoria

Området ligger i en bygd som har nyttjats av människan sedan lång tid tillbaka. I backen nedanför kyrkan ligger Trollastenen, ett stort flyttblock som enligt sägnen ett troll ska ha kastat norrifrån mot kyrkan. Stenen träffade den ena klockan som vid nedslaget bildade klockhölen, nere på maden. En boplat från stenåldern-järnåldern ligger på åkermarken längst i väster. Ytterligare en förmodad boplat från samma tidsperiod ligger på en av de centralt liggande åkrarna. Här har påträffats ett litet bryne av skiffer och två block av kristianstadsflinta samt några avslag av sydsånsk flinta.

Häradsekonomska kartan från år 1926-34 visar på ett betydligt mer öppet landskap. Notera att madslättern redan då upphört eller bedrevs extensivt på vissa områden utanför naturreservatet. Notera även att delar av dagens barrsumpskog fortfarande var äng. Kartan har georefererats, gränserna är ej helt exakta.

Flygbilden från år 1947 visar att trädskiktet var betydligt glesare än i dagsläget. Notera även att kanalen är grävd genom maden.

Ortofoto från år 2014. Barrsumpskogen har vuxit upp på den tidigare betesmarken. Björk har vuxit upp mellan maden och åkern. Trädskiktet har slutit sig i betesmarken. Området börjar bli mer och mer slutet.

3 Översikt av mål, skötselåtgärder och planerad markanvändning

3.1 Övergripande mål avseende Natura 2000-området

Natura 2000 området utgör 7,9 hektar av områdets totala areal på 16,3 hektar.

Areal

- Naturtypen torra hedar (4030) skall omfatta nuvarande areal på 0,2 ha.
- Naturtypen fuktängar med blååtäl eller starr (6410) skall omfatta minst 4 ha.
- Naturtypen Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070) skall omfatta minst 2 ha.

Struktur och funktion

- Den torra heden (4030) ska vara fri från träd och buskar.
- Naturtypen fuktängar med blååtäl eller starr (6410) ska endast innehålla enstaka träd främst i kanten mot ån.
- Naturtypen fuktängar med blååtäl eller starr (6410) ska årligen hävdas genom bete eller slåtter.
- Den trädklädda betesmarken (9070) ska årligen skötas genom bete.
- För den trädklädda betesmarken (9070) ska nuvarande mängd död ved i olika åldersstadier bibehållas.

Typiska arter

- Den torra heden (4030) skall innehålla de typiska arterna knägräs, stagg och ängsvädd

Natura 2000-arter

- Arten hårkломossa (*Dichelyma capillaceum*) skall förekomma inom området

Framtida uppföljning av planen kan medföra att nuvarande bevarandemål ändras och att nya mål läggs till.

Naturtyper med arealer (2003), Natura 2000-arter samt Natura 2000-koder inom parentes.

Naturtyp	Areal (ha)
Torra hedar (4030)	0,2
Fuktäng med blååtäl eller starr (6410)	4,4
Trädklädda betesmarker av fennoskandisk typ (9070)	1,9
Totala arealen naturtyper:	6,5
Art	
Hårkломossa - <i>Dichelyma capillaceum</i> (1383)	

3.1.2 Vad kan påverka området negativt?

- Svag eller utebliven hävd.
- Gödsling, stödutfodring, kalkning, dikning eller insådd av för naturtypen främmande arter.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverksamhet.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativt för den dynglevande insektsfaunan (vilka är viktiga i betesmarkerna då de bryter ned kospillning).
- Ett alltför tätt träd- och buskskikt.
- Hårkломossan hotas framförallt av förändringar i vattenståndsregim och vattenkvalitet. Den försvinner om en sjö eller ett vattendrag regleras så att man får en konstant vattennivå eller så att vattennivån fluktuerar för ofta. Övergödning kan troligen utgöra ett stort hot då t ex alger konkurrerar ut den. För mindre populationer kan en alltför kraftig utglesning av träd- och buskar vara ett hot.

3.2 Generella riktlinjer och skötselåtgärder

- Hävd av betesmarken genom bete med nötkreatur eller häst samt slätter.
- Håll tillbaka granuppslag i hela området.

3.3 Naturreservatet och olika former av lantbruksstöd

För närvarande finns ett antal olika stöd att söka för betesdjursverksamheten, däribland det sk. gårdsstödet och miljöstödet. Inom naturreservatet ska naturvårdsåtgärder prioriteras framför möjligheten att inhämta dessa stöd. Exempel på naturvårdsåtgärder som tas upp i skötselplanen och som möjligen inte kommer vara stödberättigande efter nuvarande stödperiodsutgång år 2020 är betesfredade områden. Detta medför att områden som är tveksamma att platsa i stöden inte ska omfattas av ansökan. Detta för att utesluta eventuell risk för brukaren att bli återbetalningsskyldig.

3.4 Specifika åtgärder

Nedan nämns specifika åtgärder för några arter som finns inom området. Förvaltaren har möjlighet att inom naturreservatet inplantera av länsstyrelsen ansedda lämpliga arter och utföra specifika åtgärder även för dessa arter.

3.4.1 Åtgärder för fjärilar, humlor och bin

Fjärilar, humlor och bin finns inom de hävdade markerna. Blomrika torra delar av betesmarken ska få betesfredas hela säsongen eller ha ett mycket sent betespåsläpp när fjärilssäsongen är över (oktober). Det betesfredade området bör vara cirka 500 kvadratmeter stort. Stängselstolpar får vara av enklare sort, även metall. Det är förvaltaren som får avgöra var när och hur betesfredning ska ske.

4 Specifika mål och skötselåtgärder för skötselområdena

Naturreservatet har delats in i sju olika skötselområden.

4.1 Skötselområde Betesmark, cirka 4 hektar varav restaureringsmark cirka 2,8 hektar

4.1.1 Beskrivning

Hela betesmarken utgör ett delområde då alla naturtyperna anses ha likartade behov av skötsel. Sluttningen upp mot kyrkan och vägen består av trädklädd betesmark av fennoskandisk typ (9070) och ett mindre område med torr hed (4030). Den trädklädda betesmarken är troligen en lövängsrest, även om spåren av denna numera har försvunnit. Träd- och buskskiktet är rikt och domineras av ek, björk, hassel och avenbok, med inslag av lind, tall, vildapel och bok. De äldsta ekarna bedöms vara kring 120 år gamla, någon bok i kanten mot vägen är troligen uppemot 150 år gammal. I dagsläget har trädskiktet slutit sig och krontäckningen är i princip 100% i vissa delar. Många av hasselbuskarna är förhållandevis stora och innehållande död ved. Fältskiktet saknas nästan helt men i enstaka gläntor växer bl.a. gråfibbla, gökärt, rölleka, rödven och smultron. Buskskiktet i området domineras av en, varav många lider av att vara skuggade. Mellan den trädklädda betesmarken och madmarken finns ett mindre område med torr hed (4030). Här växer bl.a. blodrot, gråfibbla, knägräs, ljung, rödven, stagg, stenmåra, vårbrodd, ängsvädd och ärenpris. I området flyger bl.a. fjärilarna eksnabbvinge, ängs-, skogs- och silversträckad pärlmofjäril, vitfläckig guldvinte och svingelgräsfjäril. I området finns bl.a. gröngöling.

Igenväxningen med medelålders björk och avenbok samt bok är kraftig i vissa delar. Stora delar av området riskerar att på sikt övergå till ädellövskog med en ändrad flora till följd.

Den öppna betesmarken vid kyrkan

4.1.2 Bevarandemål

Trädklädd betesmark med spärrgreniga ekar med inslag av andra grova lövträd samt buskskikt av framförallt en och björnbär. Det bör finnas cirka 10-20 träd per hektar. Träden, ska främst utgöras av spärrgreniga ekar, med inslag (0-5 träd per hektar) av lind, avenbok, apel och björk. Träden ska vara av olika ålder, med mål att få riktigt grova gamla mulminnehållande träd. Träd eller större

grenar som faller ska få ligga kvar, med undantag om det utgör ett direkt hinder för skötseln av området, i så fall ska trädet eller grenen utläggas på annan plats inom naturreservatet. Gran eller främmande trädslag ska ej förekomma inom skötselområdet. Den torra heden ska hållas helt träd och buskfri. Buskskiktet bör ha en täckningsgrad på 0-5% per hektar. Blommande växter ska eftersträvas, då dessa är en viktig nektar och pollenkälla för humlor, bin och vedlevande insekter. Stare och gulsparrv bör häcka årligen i området.

Efter genomförda restaureringsåtgärder är bevarademålet till stora delar uppnått.

4.1.3 Restaureringsåtgärder

- Gallring av främst björk, bok och avenbok samt ekar med upphissade kronor. Gallringen ska ske under månaderna november-februari. Grova träd får ej avverkas. Avverkad ved ska utläggas inom skötselområde ädellövskog. Avverkade ekar ska avverkas i knähöjd för att stubben ska stå kvar som död ved.
- I det västligaste madmarksområdet: Avverkning av alla träd mellan madmarken och åkermarken för att återskapa det öppna förhållandet mellan åker och mad. Avverkade björkar ska utläggas i anslutning till bäcken inom skötselområde barrsumpskog. I den resterande delen av detta område ska granen avverkas, vilket får flisas och saluföras. Övrigt gallrat virke ska utläggas i skötselområde ädellövskog.

Trädsiktet har slutit sig tätt i stora delar av betesmarken. Tack vare att ljus har kunnat komma in i området pga madmark och åker har naturvärdena ännu inte spolierats.

4.1.4 Skötselåtgärder

- Bete med nöt och/eller hästar, ej får. Bete får ej ske under tidsperioden 1 december till 25 april. Djur som används för hävd av området och som avmaskats ska ha en karenstid på 14 dagar innan betespåsläpp.
- Fortlöpande röjning av igenväxningsvegetation.
- Vid behov får avverkning och bortforsling av träd och buskar ske så att bevarandemålet kan innehållas. Avverkning och uttransport ska ske under månaderna november-februari.
- Successivt utbyte av uttjanta stängselstolpar till obehandlade ekstolpar.
- Betesfredning i syfte att gynna blomning, fjärilar, humlor och bin bör ske årligen och ambulerande med provisoriska elstaket. De betesfredade områdena bör vara ett område och cirka 500 kvadratmeter stort.
- Uppsättning av cirka 10 starholkar.

4.2 Skötselområde Madmark, cirka 3 hektar

4.2.1 Beskrivning

Vieån meandrar mycket kraftigt och är omgiven av mader. Tidigare århundraden nyttjades madmarkerna utmed Vieån i huvudsak som slåttermarker. Idag är merparten av dessa lämnade för fri utveckling med igenväxning som följd. Inom naturreservatet är dock dessa mader till större delen fortfarande hävdade både betade och med slåtter och de är bevuxna med vasstarr och blååtäl (6410). I övrigt växer här kabbleka, krypven, kråklöver, revsmörblomma, vattenklöver, veketåg, älgört och ältranunkel. Hårklomossa är funnen i området på unga alar utmed Vieån. På maden finns bl.a. enkelbeckasin, gulärla och olika arter av änder.

Madmarken är välhävdad, tack vare svämsediment går det att köra med maskin ut i området.

4.2.2 Bevarandemål

- Hävdad madmark bestående av vasstarr och blååtäl med inslag av bl.a. kabbleka och kråklöver.
- I strandzonen mot betesmarken ska det finnas sparsamt med grov al samt efterträdare till dessa.
- Det ska finnas en öppen strandkontakt, utan träd, buskar eller vass, mellan madmarkerna och Vieån.

Målbild: Det "blå glittret" ska synas mellan grästuvorna. Det är denna miljö som flera hotade strandängsfåglar behöver under häckningstiden

4.2.3 Restaureringsåtgärder

- Toppning av yngre alar som växt upp mellan madmarken och betesmarken i syfte att släppa in ljus till betesmarken. Unga alar med hårklomossa får ej avverkas. Allt avverkat material ska utläggas inom skötselområde ädellövskog.
- Veketågen bör slås av sent på säsongen, då den missgynnas kraftigt om det kommer ner översvänningsvatten i rören. Åtgärden behöver troligen genomföras återkommande under några år.

4.2.4 Skötselåtgärder

- Årlig slåtter och / eller bete med nöt eller häst. Med hänsyn till fågellivet får slåtter ej bedrivas före den 1 juli. Vid slåtter ska skärande eller klippande slåtterredskap användas och höet fraktas bort från naturreservatet. Betesdriften bör ske så att all vegetation är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut. Enstaka år kan vattensituationen omöjliggöra både slåtter och bete.
- Vid behov avverkning av uppväxande träd och buskar.

4.3 Skötselområde ädellövskog som ska övergå till naturskogsliknade ädellövskog, cirka 3,4 hektar

4.3.1 Beskrivning

Norr om vägen växer ädellövskog dels på en getryggsås dels i en sydbrant med flyttblock. Trädskiktet domineras av ek, avenbok och bok samt tall, med ett tämligen stort inslag av gran, hassel och björk samt säl. Luftfuktigheten är tämligen hög i sydbranten, pga intilliggande barrsumpskog på torvmark som ligger mellan getryggsåsen och sydbranten. Tidigare har barrsumpskogen nyttjats som betesmark, stängselstolpar och betesmarksgränar i kanten mot barrsumpskogen vittnar om detta. Betesmarken har inneburit att sydbranten tidigare haft mycket högre solinstrålning och därmed torrare förhållanden. I sydbranten har skogsbruket varit mycket extensivt med en bra trädslagsblandning. De äldsta träden har troligen inte passerat 100 år, med undantag av en mycket grov betesmarksgran i anslutning till barrsumpskogen. I ädellövskogen växer bokfjädermossa (NT), bokkantlav (NT) och bokvårtlav (NT). Mängden död ved är tämligen låg. Detta område har potential att få ännu högre naturvärden allt eftersom trädens ålder ökar. På

områdets getryggsåsar dominerar ek, med inslag av tall och bok samt kraftig underväxt av gran. Åsarna är näringsfattiga miljöer där växter som vitsippa och olika smalbladiga gräs dominerar.

Sydbranten håller områdesvis på att växa igen med gran

4.3.2 Bevarandemål

- Flerskiktad ädellövskog bestående av främst ek med inslag av tall, hassel och bok.
- Antalet grova träd bör vara cirka 20 per hektar.
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor ska vara riklig, ett riktvärde bör vara minst 20 kbm/ha.
- Enstaka granar får förekomma inom skötselområdet.
- Området får vara mycket svårframkomligt.

Bevarandemålet är ej uppnått, pga brist på död ved och mängden uppväxande gran.

4.3.3 Restaureringsåtgärder

- Rökning och ringbarkning av gran. Mängden kvarlämnad död barrved bör inte stå i strid med Skogsvårdslagens skogsskyddsparagraf på maximalt 5 m³sk per hektar och år.
- Rökning och avverkning, ringbarkning av lövträd för att kunna uppnå bevarandemålen. Avverkningarna ska spridas i tid för att kontinuerligt skapa ny död ved, då bokved bryts ner på cirka 20 år. Avverkningarna bör inte överstiga den årliga tillväxten (år 2012 cirka 6,2 skM³/ha/år).
- Uppstädning av synligt avfall från den tidigare tippen av kyrkogårdsavfall, som ligger i anslutning till samfälligheten norr om området.

Uppväxande smågranar på getryggsås

Tippen för kyrkogårdsavfall i i sydbranten

4.3.4 Skötselåtgärder

- Avverkning av uppkommande granar.
- Avverkning av lövträd för att kunna uppnå bevarandemålen. Avverkningarna ska spridas i tid för att kontinuerligt skapa ny död ved, då bokved bryts ner på cirka 20 år. Avverkningarna bör inte överstiga den årliga tillväxten (år 2012 cirka 6,2 skM³/ha/år).
- Inplantering av arter som lever i andra naturskogsliknade ädellövskogar i Södra Sverige får ske.
- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd, tex sälg som står i brynen till ädellövskogen.
- Utläggning av död lövved från avverkningar i andra skötselområden.

En av i området få förekommande sälgar. Denna står på nordslutningen av den västligaste liggande getryggsåsen. Sälgen är i akut behov av frihuggning.

4.4 Skötselområde Barrsumpskog, cirka 3,3 hektar

4.4.1 Beskrivning

Mellan ädellövskogen som växer i sydbranten och på getryggsåsen ligger en mindre barrsumpskog på torvmark. Trädskiktet består främst av tall med inslag av gran, björk och klibbal. I stora delar av området förekommer ett rikt uppslag av gran. Tidigare har detta området nyttjats som betesmark, stängselstolpar och betesmarksgranar i kanten mot barrsumpskogen visar på detta, vilket inneburit ett mycket ljusare och luftigare förhållande för sydbranten. Granen kommer vid en fri utveckling att öka ytterligare i antal och området kommer bli ännu mycket mörkare och fuktigare, ett förhållande som troligen inte ägt rum på denna plats sedan 1500-talet, pga människans tidigare nyttjande av området och vid den tidpunkten fanns inte granen i området. Mängden död ved är tämligen hög i vissa delar av området. En mindre bäck rinner genom området på en sträcka av cirka 250 meter, längs med bäcken dominerar klibbal och björk.

Barrsumpskogen har vuxit upp på tidigare betesmark

4.4.2 Bevarandemål

- Barrsumpskog bestående främst av tall med inslag av gran, björk och klibbal.
- Mängden död ved i form av döda träd, högstubbar och lågor bör som, ett riktvärde vara minst 20 kbm/ha.
- Området får vara mycket svårframkomligt.
- Hydrologin i området ska bevaras.

4.4.3 Restaureringsåtgärder

- Motormanuell röjning av uppväxande gran. Granen lämnas som död ved.

4.4.4 Skötselåtgärder

- Barrsumpskogen bör gallras så att ökad grovnad kan uppnås. Detta ska främst ske genom att ringbarkning av granträd. Ringbarkningen bör ske återkommande, för kontinuerligt tillföra död ved. All död ved bör ligga kvar i barrsumpskogen.

4.5 Skötselområde Åker, cirka 2,4 hektar

Skötselområdet består av fem mindre delområden. Dessa öppna områden, främst de ner mot ån, har stor betydelse för den totala upplevelsen av området. Åkrarna har åtminstone varit i drift åtminstone sedan 1900 – talets början. Brynmiljöerna kring åkrarna utgör en viktig miljö för många fladdermöss, fåglar och insekter. Om/när det ej finns någon arrendator som vill driva dessa åkrar bör de i första hand övergå till betesmark. Skötselmedel ska ej avsättas för att bevara dessa åkrar.

4.5.1 Skötselåtgärder

Tillsvidare fortsatt åkermarksdrift. Föreskrifterna förbjuder kemisk bekämpning av bl.a. ogräs. I området råder bekymmer med skräppor. Dessa reduceras lämpligast med betesputs eller nöt som äter skräppor.

Vieån skyntar mellan träden

Åker med björkbård som ska tas ner mot maden

4.6 Skötselområde Vieån, på en sträcka av cirka 800 meter, cirka 0,3 hektar

4.6.1 Beskrivning

Del av Vieån. Fastighetsgränsen ligger mitt i ån, som är cirka 4-10 meter bred. I ån förekommer bl.a. utter, mal och hårklomossa. Ån omfattas av ett dikningsföretag. I dagsläget känns det inte vidare meningsfullt att ta fram bevarandemål eller skötselåtgärder för enbart del av ån. Det är dock mycket önskvärt att på sikt öka skyddet längs med ån. Om död ved hamnar i ån och veden inte påverkar annan markägares mark negativt genom dämning ska veden ligga kvar.

4.7 Väg

4.7.1 Beskrivning

I fastigheten ingår cirka 175 meter väg och vägområde. Normalt underhåll av väg och vägområde får ske.

5 Friluftsliv

Delar av området i anslutning till kyrkan har åtminstone tidigare varit flitigt besökt av allmänheten, namnet kärleksdalen, vittnar därom.

5.1 Tillgänglighet, parkering, leder och informationsskyltar

Naturreservatet är lättillgängligt via kyrkans parkering. Genom området går en enskild grusväg. Betesmarken blir tillgänglig om de två stängselgenomgångarna byggs.

5.2 Utmärkning av naturreservatets gräns

Gränsmarkering ska utföras enligt anvisningar från Naturvårdsverket.

6 Jakt och fiske

Naturreservatet medför inskränkningar i jakträtten avseende jakt på änder.

7 Tillsyn

Länsstyrelsen ansvarar för regelbunden tillsyn av reservatet.

8 Dokumentation och uppföljning

8.1 Uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder

Uppföljning av bevarandemål ska ske i enlighet med de anvisningar som Naturvårdsverket utfärdar. Skötseln av naturreservatet följs upp kontinuerligt så att bevarandemål och syfte med naturreservatet uppnås. Länsstyrelsen ansvarar för uppföljning och avrapportering av skötselåtgärder.

8.2 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare vad gäller i planen angivna mål och skötselåtgärder. De skötselåtgärder som anges i skötselplanen ska ses över om uppföljningen av kvalitetsmålen visar att en översyn är nödvändig eller i övrigt när det är påkallat.

9 Kostnader och finansiering

9.1 Ekonomisk utredning

Förvaltaren gör en ekonomisk utredning avseende kostnader och intäkter för förvaltningen.

9.2 Finansiering av förvaltningen

Staten ansvarar för (ev. bekostar):

- upprättande och revidering av skötselplan,
- utmärkning och underhåll av naturreservatets gränsutmärkning,
- tillverkning och underhåll av informationsskyltar, inkl skyltställ, 2 styck,
- anläggande av stängsel och stängselgenomgångar,
- tillsyn av naturreservatet,

Förvaltaren ansvarar för (ev. bekostar):

- genomförande av skötselplanens mål,
- uppföljning av bevarandemål och skötselåtgärder,
- övervakning av florans, faunans och svamparnas utveckling,

Arrendatorn ansvarar för (ev. bekostar):

- sina betesdjur,

- röjning av igenväxningsvegetation efter förvaltarens godkännande,
- underhåll och tillsyn av hägnader kring betesdjur, inkl löpande kostnader för elektricitet,

Förvaltaren och markägaren kan genom skötselavtal överföra ansvaret för vissa av ovanstående punkter till annan part.

10 Kostnadsansvar och prioriteringar

	Skötselåtgärd	Tidpunkt	Skötselsområde	Kostnads- och åtgärdsansvarig	Prioritet	Upplysningar
Markskötsel	Årlig slåtter och /eller bete med nötkreatur	Slåtter efter 1 juli, bete efter 25 april till 1 december	Madmark / Betesmark	Arrendatorn	1	
	Tillfälliga betesfredningar	Årligen	Betesmark	Förvaltaren	2	I samarbete med arrendatorn
	Fortlöpande röjning av igenväxningsvegetation	Kontinuerligt	Betesmark	Arrendatorn	2	Efter förvaltarens godkännande
	Gallring av lövträd	Snarast	Betesmark – restaurering Ädellövskog	Förvaltaren	1	Okt-feb
	I det västligaste madmarksområdet: Avverkning av alla träd mellan madmarken och åkermarken	Snarast	Betesmark – restaurering	Förvaltaren	1	Okt-feb.
	Avverkning av gran som hamnat inom NR och som tillhör bestånd norr om NR	Vid omloppstid	Ädellövskog	Markägaren till granbeståndet norr om NR (i dagsläget Lunds Stift)		
	Röjning och ringbarkning av gran	Snarast	Ädellövskog, Barrsumpskog	Förvaltaren	1	
	Uppstädning av synligt	Snarast	Ädellövskog	Förvaltaren	3	

	avfall från den tidigare tippen av kyrkogårdsavfall					
	Slå av vecketåg	Årligen	Madmark	Arrendatorn	2	
	Toppning av yngre alar som växt upp mellan madmarken och betesmarken	Återkommande	Betesmark	Förvaltaren	2	
	Fortsatt åkermarksdrift		Åker	Arrendatorn	3	
Anläggningar	Utmärkning av naturreservatets gränser	Snarast efter att beslutet trätt i laga kraft		Staten	1	Lantmäteriet och förvaltaren
	Uppsättning av informationsskyltar	Snarast efter att beslutet trätt i laga kraft		Förvaltaren	1	2 stycken
	underhåll och tillsyn av hägnader kring betesdjur, inkl löpande kostnader för elektricitet,	Löpande	Betesmark	Arrendatorn	1	
	anläggande av stängsel och stängselgenomgångar,			Förvaltaren	1	2 stycken stängselövergångar
	upprättande och revidering av skötselplan			Staten		Vid behov
	övervakning av florans, faunans och svamparnas utveckling,		Hela naturreservatet	Förvaltaren	2	
	underhåll av väg och vägområde	Vid behov	Väg	Vägsamfälligheten		

11 Rödlistade arter enligt Artdatabanken 2015

RE Nationellt utdöd	CR Akut hotad	EN Starkt hotad	VU Sårbar	NT Nära hotad	LC Livskraftig	Kategori	Funnen år
Mossor:							
						NT	
						NT	
Lavar:							
						NT	
						NT	
Däggdjur:							
						VU	2014
Fiskar:							
						VU	

12 Källor

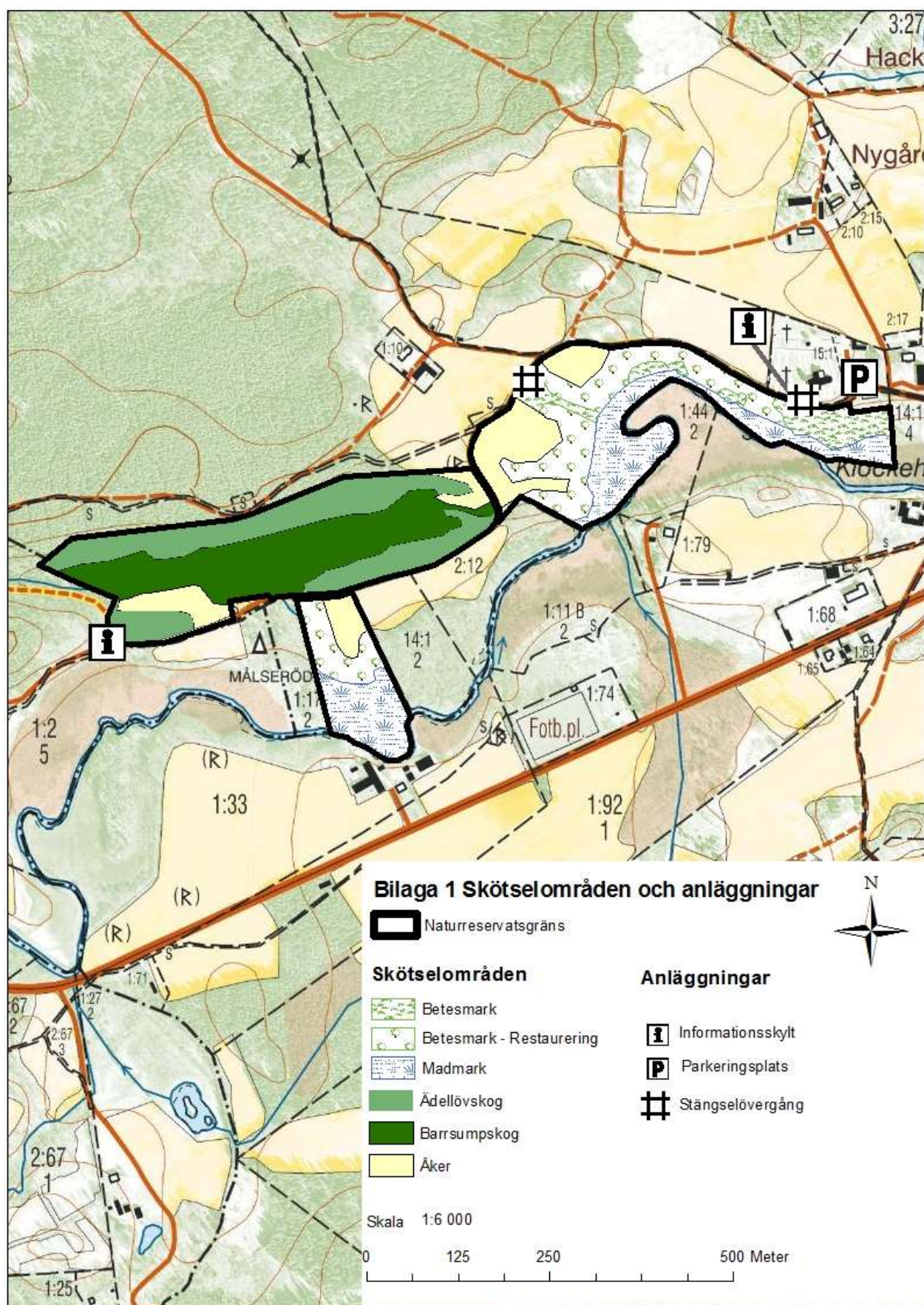
12.1 Kartor

- Häradsekonomska kartan 1926-34, Verum J112-3-16, Rikets allmänna kartverks arkiv
- Flygfoto 1947, Lunds universitet
- Övriga kartor och bakgrundskartor, Lantmäteriet © Geodatasamverkan

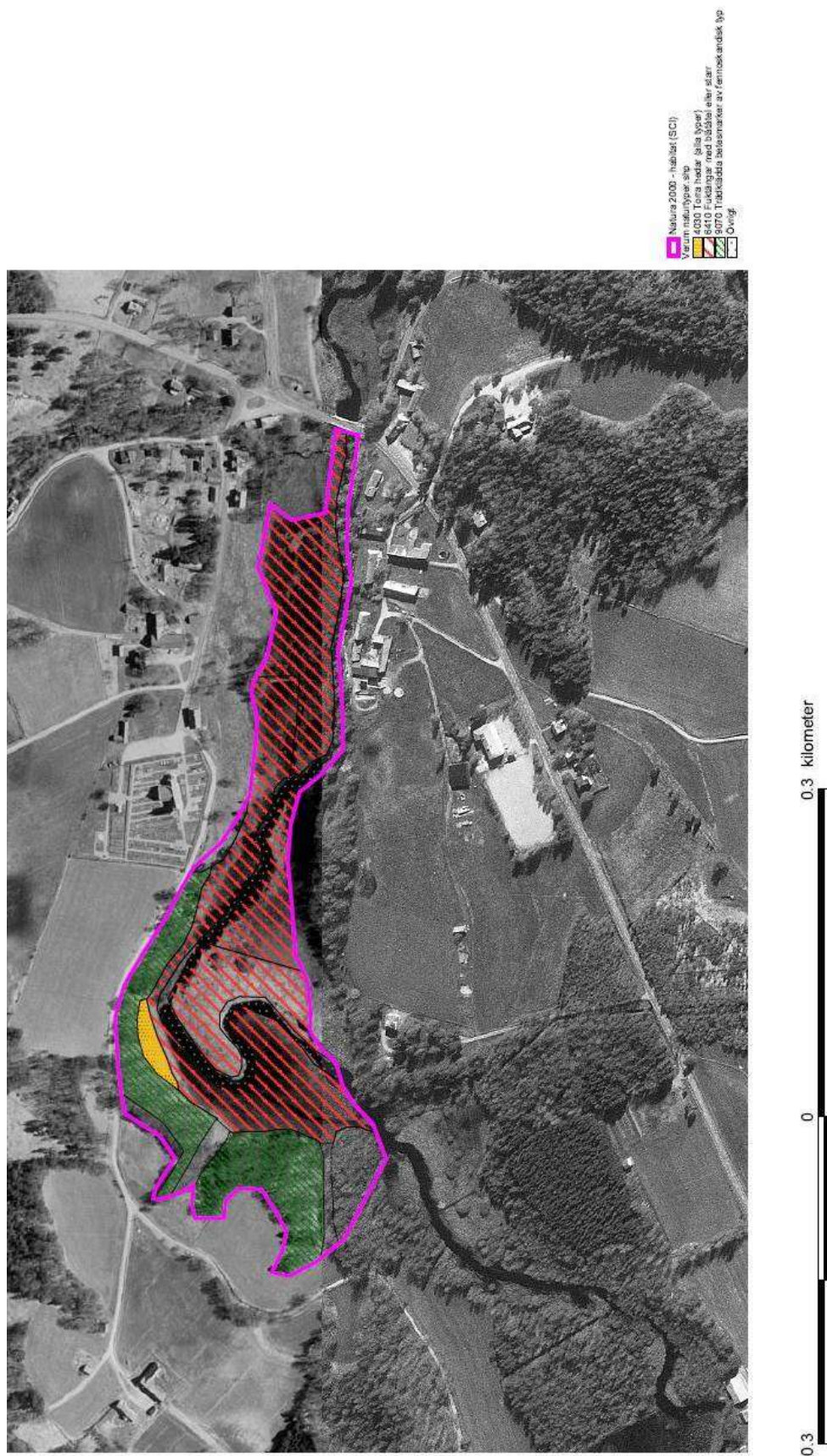
12.2 Litteratur

- Kulturmiljöprogram för Skåne 2006, Länsstyrelsen i Skåne län
- Länsstyrelsen i Kristianstads län 1996. Från Bjäre till Österlen. Skånska natur- och kulturmiljöer
- Artdatabankens artfaktablad <http://www.artdata.slu.se>
- Bevarandeplan för Natura 2000 området Verum, 2005-12-16
- Riksantikvarieämbetets fornsök

Bilaga 1. Skötselområden och anläggningar

Bilaga 2. Karta med Natura 2000 område

Naturreseptatet Verum i Hässleholms kommun är ett tämligen litet naturreservat på cirka 16 hektar med flera olika naturtyper, här finns mader, trädklädda betesmarker, ädellövskogar och barrsumpskog.

En del i länsstyrelsens verksamhet är att skydda värdefull natur genom att bilda naturreservat och upprätta skötselplaner.

Skötselplanen innehåller syftet med reservatet, en markhistorisk beskrivning samt planerad markanvändning, mål och skötselåtgärder för området. Den innehåller också information om friluftsliv, samt om hur en framtida uppföljning av området är tänkt att ske.

Länsstyrelsen
Skåne

Kontaktperson
Miljöavdelningen
Johan Johnmark
010-22 41 411
johan.johnmark@lansstyrelsen.se

HUR MAN ÖVERKLAGAR TILL REGERINGEN

Om Ni vill överklaga Länsstyrelsens beslut skall Ni skriva till Regeringen, Miljödepartementet. **Överklagandet skall dock skickas till Länsstyrelsen i Skåne län, 205 15 Malmö.**

Av överklagandet skall framgå vilket beslut Ni överklagar (ange diarienummer) och hur Ni vill att beslutet skall ändras. Ni bör också tala om varför Ni anser att beslutet skall ändras.

Skrivelsen skall undertecknas. Uppge även adress och telefonnummer. Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er uppfattning så bör Ni skicka med detta.

Länsstyrelsen måste ha fått Ert överklagande **senast den 4 december 2015** annars kan överklagandet inte tas upp till prövning.

Behöver Ni veta mer om hur Ni skall göra kan Ni kontakta Länsstyrelsen, tel 010-224 10 00 (växel).